

Fokkerij ondergeschoven kindje op vierde GES-dag

Rationele oplossingen voor emotionele vraagstukken

De vierde GES-dag had ten opzichte van de voorgaande jaren een fors ingekort programma. Met Lubbert van Dellen van AcconAvm was er weliswaar een interessante spreker, maar het onderwerp fokkerij kwam nauwelijks aan bod. Als de trend zich doorzet, is er voor de betrokken boer binnenkort helemaal geen ruimte meer om zijn denkbeelden voor het voetlicht te brengen.

Elk jaar organiseert de stichting Genetische Evaluatie Stieren een studiedag voor 'veehouders die de fokkerij een warm hart toedragen'. Nadat de organisatie met zowel een bijeenkomst in Noord-Nederland, als eentje in Zuid-Nederland in 2010 een te grote broek bleek te hebben aangetrokken, verzamelden de geïnteresseerden zich sindsdien in het centraal gelegen Wezep. Onlangs vond de editie van 2013 plaats. „Een belangrijke bijeenkomst voor iedereen die zich met de fokkerij bezig houdt, om af te stemmen over actuele onderwerpen en de richting van de fokkerij”, zo stond in de uitnodiging. Wat direct al opviel was dat het programma, zeker in vergelijking met de eerste bijeenkomst in 2010, danig was ingekort tot in totaal slechts twee en een half uur.

Kalvervitaliteit

Als gebruikelijk heette GES-voorzitter Geart Benedictus de aanwezigen welkom. Hij trapte af met het noemen van twee onderwerpen die hem als voormalig dierenarts en als voormalig lid van de Eerste Kamer dichtbij stonden: onthoornen en kalvervitaliteit. Hij waarschuwde dat het politiek gevoelig liggende onthoornen vooralsnog is toegestaan, maar dat dat wel eens kan veranderen. „Maar

*Lubbert van Dellen:
„Strategisch is er geen
belangrijkere keuze
dan de fokkerij.”*

de fokkerij biedt gelukkig kansen middels hoornloze dieren.” De voorzitter stelde verder dat 13 procent van de kalveren doodgaat en dat het nieuwe kenmerk kalvervitaliteit daarvoor in het leven is geroepen. Hij verwarde hier echter het verder niet ter discussie staande kenmerk levensvatbaarheid bij de geboorte met het zeer discutabele kalvervitaliteit.

GES-coördinator Roel Veerkamp schetste vervolgens de ontwikkelingen op het gebied van de fokwaardeschatting en noemde de introductie van het kenmerk kalvervitaliteit in augustus dit jaar. Hij ging echter voorbij aan de discussie over of het kenmerk wel echt meerwaarde heeft. De erfelijkheidsgraad blijkt namelijk uiterst laag. Niet vreemd als je bedenkt dat er op een gemiddeld melkveebedrijf nauwelijks kalveren sneuvelen gedurende het eerste levensjaar en als er al eentje doodgaat, de oorzaak vaker een ongeluk is dan genetisch.

Rol inspecteur kleiner

Ook noemde Veerkamp de aanpassing van de levensduurfokwaarde. Tegenwoordig wordt er gewacht totdat een vaars 270 dagen in productie is, voordat de gegevens worden meegenomen in de fokwaardeschatting. „Anders zijn er bij het aan de melk komen van de fokperiodedochters te veel schommelingen”, aldus Veerkamp, waarmee hij doelde op een stier als Beekmanshoeve Bertil. Hij zei niet dat genomicsstieren op deze manier langer profiteren van hun toch al hoge genomicsfokwaarde voor levensduur bij het aan de melk komen van hun dochters. Verder wordt de rol van de inspecteur kleiner. De bovenbalkkenmerken worden vanaf 2015 namelijk niet meer beoordeeld door de inspecteur, maar berekend uit de onderbalk. Een moeilijkheid daarbij is nog dat het optimum niet voor alle rassen hetzelfde is. Veerkamp verwacht dat de vanuit het buitenland omgerekende genomicsfokwaarden vanaf 2014 zullen worden gepubliceerd. „Technisch ziet het er allemaal redelijk uit, maar

we hebben te maken met 'intellectual property rights'. Verschillende organisaties hebben geïnvesteerd in de techniek en willen de resultaten niet zomaar prijsgeven. Er gaat dan ook nog veel gebeuren de komende jaren.”

Technisch reageren

Na een kwartier 'inside information' van Roel Veerkamp, was het de beurt aan de belangrijkste spreker van de dag, AcconAvm-regiodirecteur Lubbert van Dellen. „Strategisch is er geen belangrijkere keuze dan de fokkerij”, zo stelde hij. „Maar wordt dat aan de keukentafel ook zo gevoeld? De fokkerij heeft geen invloed meer op de periode direct na 2015, die dieren zijn al onderweg. Maar maakt de veehouder aan de keukentafel de fokkerijkeuze voor 2020, of voor 2017, of voor vandaag? En aan wie ligt dat dan?”

Eerder op de ochtend stelde iemand in de zaal in een reactie op Geart Benedictus dat de sector ten aanzien van hoornloosheid de bal best mag terugkaatsen naar de maatschappij. Dit omdat de sector al heel veel inspanningen levert op het gebied van gezondheid en levensduur, en het onthoornen maar een relatief kleine ingreep is. „We reageren altijd technisch als er iets fout gaat”, bracht Van Dellen daartegen in het verweer. „Maar de staatssecretaris is een vrouw. En niet alleen in Nederland, maar in de omringende landen ook. En ook in het bedrijfsleven, zoals bij Tesco en Unilever staan vrouwen aan de top.” De bedrijfsadviseur wilde er mee aangeven dat er niet altijd rationele (mannelijke) oplossingen zijn voor emotionele (vrouwelijke) vraagstukken.

Integriteit

Van Dellen verdeelde de ontwikkelingen in de melkveehouderij in rationele en emotionele items. Hij schetste een op niveau blijvende melkprijs door de ontwikkelingen op de wereldmarkt, maar wees erop dat de financiering in toenemende mate een knelpunt

vormt. „Bij het kopen van een woning kun je tegenwoordig niet meer geld lenen dan drie tot maximaal vier keer je jaarinkomen. In het midden- en kleinbedrijf is men hier al sinds jaar en dag aan gewend. In de glastuinbouw en varkenshouderij ook, maar in de melkveehouderij wordt tot wel acht keer de waarde van de geldstroom geleend.“
Andere mannelijke ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld de forse stijging van de melkproductie op dit moment en de krappe ruwvoervoorraad. Vrouwelijke ontwikkelingen zijn de megastal, de plofkip en 'industriële gemanagede bedrijven'. „Bij de behandeling van het mestvraagstuk in de Tweede Kamer ging het alleen maar over de grondgebonden melkveehouderij en in Brabant is er een algehele stop van de vergunningsaanvragen. Het gaat hier dus over de integriteit van de sector. Je kunt technisch alles goed doen, maar als de melkveehouder niet meer vertrouwd wordt, ben je al verloren.“

Kansen en beperkingen

De regiodirecteur heeft geconstateerd dat de verschillen tussen de gemiddelde en de betere boeren toenemen. Het toenemende verschil in marges wordt veroorzaakt door een betere oogst van het eigen voer en door de voerefficiëntie. Ook de keuze voor de loonwerker of eigen mechanisatie is van invloed, evenals de diergezondheid en omzet en aanwas. „Vooral de diergezondheid en de omzet en aanwas zijn in toenemende mate van invloed. Tot enkele jaren geleden was het slachtvee niet veel waard.“ Van Dellen concludeerde dat de kansen dus toenemen. Van Dellen wees ook op de beperkingen. De verdeling van de bedrijfstoelagen ontwikkelt zich voor veel boeren in een ongunstige richting en vanuit Den Haag wordt het beleid aangescherpt. „Het wordt geen mestverwerking óf dierrechten, maar én én. Er zijn drie opties. De eerste is een mestverwerkingwet, de tweede is mestverwerking en grondgebonden wetgeving en de derde is mestverwerking, grondgebonden en dierrechten. De overheid wil geen beweging van melkvee naar intensieve veehouderij.“

Koran-proof

Enkele zaken waar de fokkerij zich vanuit strategisch oogpunt mee bezig zal moeten houden, zijn volgens Van Dellen de verschuiving van babyvoeding naar voedingssupplementen voor ouderen. Daarnaast vormen antibiotica onveranderd een speerpunt, evenals een verdergaande efficiëntie. Een opvallend item was dat de fokkerij volgens Van Dellen Koran-proof zal moeten worden. „In de Koran staat bijvoorbeeld dat je dieren niet iets mag

aandoen”, stelde hij met een vingerwijzing naar het structureel onthoornen van kalveren. Van Dellen geeft aan dat boeren met minder dan twee grootvee-eenheden per hectare goed met de forfaitaire normen uit de voeten kunnen. Voor bedrijven met tussen de twee en drie gve/ha biedt de Kringloopwijzer mogelijkheden. „Bij een goed gebruik van de Kringloopwijzer kun je het aantal grootvee-eenheden per hectare verhogen. Als je ook de levensduur van je veestapel weet te verhogen, heb je minder jongvee nodig en kun je meer melkgevende dieren per hectare houden. Een goede boer haalt vervolgens veel ruwvoer van goede kwaliteit van zijn hectares en weet daarmee veel liters per koe af te leveren. De achilleshiel op de bedrijven blijft echter de verhouding tussen schuld en geldstroom”, stelt Van Dellen, die melkproductie en levensduur belangrijke items in de fokkerij noemt.

Kwartier fokkerij

Na de presentatie van Lubbert van Dellen kregen nog drie sprekers zonder fokkerijachtergrond de gelegenheid kort hun visie op het onderwerp 'fokkerij en economie'

te geven. Het onderwerp kwam daarbij – niet onverwacht – echter niet uit de verf. Het was beter geweest als fokkerijspecialisten waren ingehaakt op de visie van Van Dellen en uit de doeken hadden gedaan hoe er in foktechnische zin naar de geschetste toekomstscenario's kon worden toegewerkt. Een goede dialoog over de fokkerij kwam in de afsluitende forumdiscussie dan ook niet van de grond. „Het programma schakelt elk jaar terug, de fokkerij was nu maar een kwartier onderwerp van gesprek. Zo wordt de invloed van de boer nog kleiner”, stelde de in de zaal aanwezige NVO-secretaris Joop Olieman eerder die ochtend. Veerkamp antwoordde dat de GES-dag bij nader inzien niet de juiste plek was voor een discussie met boeren. „We krijgen veel feedback van veehouders bij de lezingen die we geven.” CRV-voorzitter Evert Alderkamp stelde dat de boer wel degelijk aan tafel zat, namelijk vertegenwoordigd in de deelnemende KI-verenigingen, die wel aanwezig waren. Olieman stelde juist veel boeren te kennen, die niet (meer) naar de GES-dag komen omdat ze er niet gekend worden. „Hier komen is wat anders dan je zin krijgen”, besloot GES-voorzitter Benedictus deze discussie. ■

Onthoornen is een emotioneel vraagstuk, waarvoor technische antwoorden volgens Lubbert van Dellen niet de oplossing zijn.